

Rámeček 2.3. Zkušenosti vybraných zemí z odložení výběru budoucího vzdělávacího směru

Ve **Švédsku** proběhla reforma již v 60. letech minulého století a zavedla systém jednotné devítileté základní školy (Meghir a Palme, 2005; Holmlund, 2006). Před touto reformou trvala povinná školní docházka 6 let (ve velkých městech 7 let). Cílem reformy bylo ponechat všechny žáky společně až do 10. ročníku. Nicméně reforma narazila na určitý odpor a bylo dosaženo dohody, že v 9. ročníku je možné směřovat žáky do odborných směrů, ačkoliv žáci zůstanou ve stejném školském zařízení. Reforma byla poprvé zavedena v letech 1949-50 a byla realizována postupně v obcích, které reprezentovaly celou zemi. V roce 1962 parlament rozhodl rozšířit reformu na celý stát a poskytl zbývajícím obcím sedm let na její zavedení. Reforma vyústila v třídy, v nichž jsou žáci s různými schopnostmi, i když existují určité poznatky, že v dnešní době je v rámci jednotné základní školy stále více používáno dělení (Bävner, 2011).

Ve **Finsku** byla jednotná všeobecně vzdělávací základní škola zaváděna postupně (Pekkarinen, Uusitalo a Pekkala, 2006). Reforma se zaměřila na zavedení nového kurikula s vyššími podíly matematiky a přírodních věd a přiměla všechny žáky v téže škole postupovat podle stejného učebního plánu až do věku 16 let. Reforma byla předjímana již koncem 40. let minulého století, ale první pokusy se začaly objevovat až v roce 1967. V roce následujícím pak parlament schválil zavedení devítileté jednotné základní školy (se všeobecným vzděláváním). Přijetí nového školského systému bylo zaváděno postupně v letech 1972 až 1977 na základě regionálních realizačních plánů od méně osídlených oblastí na severu země až po hlavní město. V důsledku určitého odporu byla ponechána možnost volby vzdělávacího směru, rozdělování žáků do skupin v cizích jazycích a matematice, ale žáci byli seskupováni i v jiných předmětech. Tato možnost vytváření skupin podle schopností žáků byla s konečnou platností zrušena v roce 1985.

Ve **Španělsku** posunula reforma z roku 1990 zaměřená na zvýšení počtu let povinné školní docházky věk pro povinnou návštěvu školy z 8 na 10 let a výběr mezi akademickou a odbornou vzdělávací dráhou o dva roky, tj. do věku 16 let. Reforma poskytla dva další roky všeobecně vzdělávacího kurikula, i když bylo nabízeno i kurikulum zaměřené na manuální práce, a to ve formě volitelných předmětů. Realizace se potýkala s řadou potíží, které souvisely především s předchozím rozdělením škol na školy poskytující všeobecné (akademické) vzdělávání a na školy poskytující odborné vzdělávání, ale jednotná základní škola byla dále posílena v reformě z roku 2000 (Merino, 2006). V dnešní době je vytváření skupin žáků podle schopností povoleno pouze v základních předmětech (jako je matematika a jazyk) a skupinu lze vytvořit pouze dočasně (IFIIE, 2011).

V roce 1999 **Polsko** reformovalo strukturu školské soustavy a odložilo výběr vzdělávacího směru až na střední školu. Polsko rovněž podstoupilo hlubokou kurikulární reformu a poskytlo školám větší autonomii. Před reformou trvala základní škola osm let a po ní následovala čtyřletá střední škola nebo tříleté odborné učiliště. Reforma z roku 1999 tento systém nahradila zkrácením základní školy na šest let, po níž následují tři roky všeobecného (akademického) vzdělávání a dva roky odborného vzdělávání, což znamená, že všechny děti jsou ponechány společně o jeden rok déle, až do věku 15 let. Výzkum ukázal, že odložení výběru dalšího vzdělávání představuje zásadní zlepšení v mezinárodním hodnocení (OECD, 2011c).

Zdroje: Meghir, C., Palme, M. (2005), "Educational Reform, Ability and Family Background", *American Economic Review*, sv. 95, č. 1, str. 414-424; Holmlund, H. (2007), "A Researcher's Guide to the Swedish Compulsory School Reform", *Working paper 9/2007*, Swedish Institute for Social Research, Stockholm University; Bävner, P., a kol. (2011), *OECD - Overcoming school failure. Country background report Sweden*, vládní úřady Švédska, Ministerstvo školství a výzkumu. www.oecd.org/edu/equity; Pekkarinen, T., Pekkala, S., Uusitalo, R. (2006), "Education Policy and Intergenerational Income Mobility: Evidence from the Finnish Comprehensive School Reform", *IZA Discussion Paper*, č. 2204; Merino, R. (2006), "Two or three vocational training pathways? An assessment and the current situation in Spain", *European journal of vocational training*, č. 37; OECD (2011c), "The Impact of the 1999 Education Reform in Poland", *OECD Education Working Papers*, č. 49, OECD, Paříž.